

**Operační program
Jan Amos Komenský**

INSPIROMAT 1

METODICKÉ ZDROJE

výzvy č. 02_23_017 Akční plánování v území – MAP

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

**OPJAK.cz
MSMT.cz**

1. NÁVAZNOST NA JIŽ PUBLIKOVANÉ ZDROJE

Dokumenty Inspiromatu navazují na následující již publikované přílohy výzvy v prioritní ose 3 OP VVV č. 02_20_082 Akční plánování v území, zejména pak na metodiku tvorby místních akčních plánů v oblasti vzdělávání – Postupy MAP III. Pokud v Inspiromatech odkazujeme na tuto přílohu, označujeme ji jako „Postupy MAP III“. Především ale navazují na dokumentaci výzvy č. 02_23_17 Akční plánování v území – MAP v prioritě 2 OP JAK, Pravidla pro žadatele a příjemce specifická část (dále jen Pravidla). Povinností žadatele a realizátora projektu je naplnit to, co je uvedeno jako povinnost v těchto Pravidlech. Pokud v Inspiromatech odkazujeme na výše uvedená Pravidla, pak jsou citované texty uvedeny kurzívou a rozlišením, že se jedná o Pravidla.

Jednotlivé dokumenty Inspiromatu rozšiřují na základě stávajících zkušeností z praxe informace k procesům místního akčního plánování ve vzdělávání. Obsahují také informace, příklady dobré praxe, tipy na realizaci aktivit a informace k dalším aspektům, které mohou mít vliv na tvorbu MAP v území.

- Jedná se o doporučující dokumenty pro žadatele a realizátory projektu. Není povinností kopírovat doporučené kroky.

Příprava a realizace místních akčních plánů rozvoje vzdělávání byla podpořena v OP VVV výzvou č. 02_15_005 Místní akční plány rozvoje vzdělávání, 02_17_047 Místní akční plány rozvoje vzdělávání II a 02_20_082 Akční plánování v území. Všechny tři výzvy umožnily v území zpracovat a realizovat místní akční plán rozvoje vzdělávání (strategický rámec MAP, roční akční plány) a vytvořit a upevňovat partnerství škol se zřizovateli a dalšími vzdělávacími institucemi, organizacemi působícími ve vzdělávání a rodiči. Přílohou těchto výzev vždy byly tzv. Postupy MAP podrobněji popisující aktivitu rozvoj a aktualizace MAP. V aktuální výzvě APU – MAP byla část dřívějších Postupů MAP zapracována do Pravidel a část se stala obsahem Inspiromatů. Naleznete v nich mimo jiné doporučení, tipy a příklady pro realizaci aktivit/podaktivit výzvy.

2. METODICKÉ ZDROJE

Komunitní plánování

Realizace místních akčních plánů ve vzdělávání vychází zejména z komunitního plánování.

„Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje.“¹

Komunitní plánování se snaží podnítit účast obyvatel regionu na diskuzi o důležitých otázkách života společnosti. Podaří-li se je zapojit, pak přijímaná rozhodnutí zodpovědných orgánů odrážejí jejich vůli a potřeby, plánované kroky a řešení jsou přiměřené, jedinečné a tvořivé, co nejlépe využívají dostupné zdroje, případně nacházejí nové, a přinášejí co největší užitek a spokojenost obyvatelům daného regionu. Komunitní plánování poskytuje prostor k tomu, aby tato veřejná „rozprava“ fungovala.

Podstata komunitního plánování spočívá ve vzájemné a aktivní spolupráci těch, kterých se daná oblast či téma nějakým způsobem dotýká. Je tedy nutné, aby šlo o živý proces – samotné použití metody není komunitním plánováním. Komunitní plánování je i způsobem uvažování o občanech a jejich problémech.

Metoda komunitního plánování je v České republice využívána zejména při plánování v oblasti poskytování sociálních služeb. Řadu zkušeností s používáním této metody lze nalézt v zahraničí. Jedná se především o tyto další oblasti: ochranu životního prostředí, tvorbu strategických rozvojových plánů obcí, preventivní zdravotnické programy, programy prevence kriminality atd.

V každé společnosti existuje široká škála individuálních a společenských cílů, zájmů, potřeb, předpokladů a možností k určitým činnostem. Touto skutečností je v demokratických společnostech dána možnost podílet se na společenském životě, svobodně vyjadřovat své cíle, zájmy, potřeby, ale i možnost spoluúčasti na jejich tvorbě a realizaci.

A právě k tomu poskytuje prostor komunitní plánování. Kvalitně probíhající proces komunitního plánování je pro komunitu stejně přínosný jako vlastní plán. Kvalita výstupů komunitního plánování je přímo úměrná kvalitě jeho průběhu.

UPOZORNĚNÍ

Průběh je stejně důležitý jako výsledek

Místní akční plán je především dohodou mezi uživateli, zadavateli a poskytovateli o podobě vzdělávání. Analýzy popisující stav ve vzdělávání jsou užitečným východiskem pro tuto dohodu, nemohou ji však nahradit.

Komunitní plánování ve vzdělávání

Je to metoda, jejímž prostřednictvím lze na úrovni obcí/mikroregionů nebo krajů plánovat rozvoj vzdělávání tak, aby odpovídal místním specifikům i potřebám jednotlivých občanů; jedná se o otevřený proces zjišťování potřeb a zdrojů a hledání nejlepších řešení v oblasti vzdělávání.

¹ Metodika pro plánování sociálních služeb. MPSV. <https://www.mpsv.cz/metodiky-pro-planovani-socialnich-sluzeb> Viz Informování a zapojování veřejnosti do procesu plánování sociálních služeb. MPSV. https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Informovani_a_zapojovani.pdf/955d6522-7936-c042-39ca-b24a33f36d24

Výhody komunitního plánování ve vzdělávání

Hlavním přínosem je zapojení všech účastníků systému do přípravy a uskutečňování plánu vzdělávání. Zvyšuje podíl veřejnosti na rozhodovacím procesu o způsobu zajišťování rozvoje školství. Zajišťuje, aby rozvoj vzdělávání odpovídal zjištěným místním potřebám a reagoval na místní odlišnosti.

Podstata komunitního plánování ve vzdělávání

- zapojuje všechny, kterých se vzdělávání týká;
- je založeno na dialogu o podobě vzdělávání;
- jeho základem je zjišťování potřeb a zdrojů a hledání nejlepších řešení;
- zásadní význam má poznání všech zastoupených stran, jejich vzájemné propojení a spolupráce.

Hlavní priority komunitního plánování:

- partnerství mezi účastníky;
- zapojování místního společenství;
- hledání nových lidských a finančních zdrojů;
- práce s informacemi.

PRINCIPY MAP

Tvorba a realizace MAP musí respektovat základní principy komunitně řízeného plánování. Principy odrážejí osvědčené postupy, jež vycházejí z příkladů dobré praxe (např. činnost místních akčních skupin, komunitní plánování sociálních služeb apod.).

TIP

Zpracujte principy komunitního plánování do statutu a jednacího řádu
Řídicího výboru a pracovních skupin.

Komunitní plánování je postup, který umožňuje:

- aby se lidé mohli svobodně účastnit rozhodování o důležitých otázkách života společenství,
- aby přijímaná usnesení zodpovědných orgánů odrážela vůli a potřeby obyvatel regionu,
- aby plánované kroky a řešení co nejlépe využívaly dostupné zdroje, případně nacházely nové zdroje a přinášely co největší užitek a spokojenost.

Principy MAP:

- Princip spolupráce
- Princip zapojení dotčené veřejnosti do plánovacích procesů
- Princip dohody
- Princip otevřenosti
- Princip SMART
- Princip udržitelnosti
- Princip partnerství

Princip spolupráce

V rámci MAP spolu plánují a spolupracují minimálně tři strany: zřizovatelé, poskytovatelé a uživatelé.

- Zřizovateli jsou míněny především obce a kraje, případně soukromoprávní zřizovatelé škol za-psaní v rejstříku škol a zřizovatelé dalších vzdělávacích zařízení.
- Poskytovateli jsou jednotlivé MŠ, ZŠ a ZUŠ a dále pak organizace mimoškolního vzdělávání.
- Za uživatele jsou považováni děti (MŠ i přípravných tříd ZŠ), žáci ZŠ, rodiče a zaměstnavatelé.

TIP

S rozvojem spolupráce v rámci MAP podporujete posílení občanské společnosti.

Každý má právo starat se o věci veřejné a společné. Komunitní plánování je z principu napojeno na samosprávu obcí a měst. V řadě případů je obec (město, městská část) zároveň i zřizovatelem zařízení poskytujících vzdělávání. Je nutné, aby zastupitelé vnímali další subjekty poskytující vzdělávání v rámci obce/území jako rovnocenné partnery.

Upozornění

Bez uživatelů není MAP

Teprve dosáhneme-li svobodného, aktivního a rovného zapojení uživatelů na všech úrovních, můžeme hovořit o komunitním plánování vzdělávání. Do té doby jde o užitečné kroky na přípravu komunitního plánování. Princip pozitivní diskriminace při zapojování uživatelů je užitečný. Cílem pro uživatele je: „Už nikdy o nás bez nás.“

Legitimitu dávají vzdělávání přání a potřeby uživatelů. Jsou základnou, na které stojí komunitní plánování. Nejlepší přístup k nim mají uživatelé. Uživatelům je nutné vytvářet podmínky, aby mohli vyslovovat svá přání a potřeby a tam, kde to jde, i sami hledat jejich řešení a naplnění.

V oblasti vzdělávání jsou skupinou uživatelů děti, žáci a jejich rodiče. Místní akční plánování ve vzdělávání jim otevírá možnost se vyjádřit a společně se podílet na vytváření podkladů k rozhodnutí o dalším směřování vzdělávání v jejich regionu.

Princip zapojení dotčené veřejnosti do plánovacích procesů

V praxi rozlišíme při zapojování dotčené veřejnosti a při výměně informací s ní čtyři stupně spolupráce:

1. zajištění přístupu veřejnosti k informacím;
2. aktivní informování občanů;
3. konzultace s občany (oboustranná komunikace za účelem sběru připomínek, zjištění postoje veřejnosti k dokumentu);
4. spoluúčast veřejnosti na plánování.

Jednotlivé části se vzájemně doplňují a vytvářejí provázaný systém. Při zapojování spolupracujících subjektů a další veřejnosti do místního akčního plánování mají své místo všechny tyto části.

Princip dohody

Výsledný MAP je svého druhu dohoda, ve které se (přinejmenším) tři strany (viz princip spolupráce) navzájem shodnou na prioritách ve vzdělávání pro příslušné území MAP. Svobodný a informovaný souhlas musí být výsledkem svobodné rozpravy a demokratické spolupráce. Dohoda musí být nejen o záměrech, ale také o způsobu a postupu realizace odsouhlasených aktivit.

V komunitním plánování má přednost souhlasné rozhodnutí, tj. „dokud nesouhlasí všichni, není odsouhlaseno nic“. Hlasování je nouzový prostředek, jímž přiznáváme, že se neumíme dohodnout. V průběhu jednání má každý právo se vyjádřit. Je legitimní mluvit za sebe samotného i bez pověření, funkce či mandátu od zájmové skupiny. Nikdo nesmí být vylučován a diskriminován. Organizace a procesy komunitního plánování musí zajistit všem účastníkům rovnost postavení a hlasu v průběhu všech jednání. Jedině pak je možná spolupráce, při níž jsou ke společnému prospěchu využity jedinečné znalosti, zkušenosti, dovednosti, a nakonec i formální a mocenské postavení jednotlivců.

Princip otevřenosti

Vzdělávání je celoživotní proces, který se neodehrává jen v prostředí školy, ale jeho stále významnější část představuje vzdělávání mimo školu, tj. neformální a informální vzdělávání. Jedním ze základních předpokladů k efektivnímu propojování procesů ve vzdělávání je jejich otevřenost. Tvorba a realizace MAP musí respektovat zásady rovných příležitostí a možnosti aktivní participace všech dotčených zájmových skupin. Otevřenost MAP by měla přispívat k budování důvěry a rozvoji spolupráce mezi partnery, uznání výstupů dílčích aktivit a podpoře přenositelnosti příkladů dobré praxe mezi MAP navzájem.

Princip SMART

Cílem MAP je především stanovovat priority ve vzdělávání a následně se soustředit na jejich realizaci. Realizace musí být proveditelná, a proto by měla být sestavena jako SMART: S – specifická, tj. s popisem konkrétních aktivit, M – měřitelná, tj. s uvedenými indikátory, které jsou měřitelné a vypovídající, A – akceptovaná, tj. projednána v partnerství MAP, odsouhlasená a s jasně vymezenými kompetencemi i povinnostmi, R – realistická, tj. musí odrážet skutečné potřeby, plán musí být proveditelný a zdroje dostupné, T – termínovaná, tj. návrhy aktivit mají svůj jasný termín.

Princip udržitelnosti

Tvorba MAP nesmí být účelovou aktivitou, ale měla by sloužit k nastavení a rozvoji dlouhodobých procesů spolupráce aktérů ve vzdělávání na místní úrovni. Plánování je opakující se proces, ve kterém je nutné sledovat průběh realizace, vyhodnocovat dosahování cílů a plánovat nové aktivity, jež povedou k nápravě či dalšímu zlepšení a rozvoji.

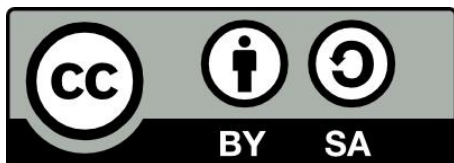
Doporučení

Pro dosažení cílů a pro zajištění udržitelnosti je nezbytné:

- Hledání nových lidských a finančních zdrojů: Na změny ve vzdělávání si musíme zajistit peníze. Získávání finančních prostředků není možné bez konkrétního plánu. Při hledání zdrojů je nutné zohlednit již vytvořené a osvědčené. Řešení, v němž komunitní plánování vzdělávání vyústí, budou kompromisem přání a možností místních lidských a finančních zdrojů. Hranice tohoto kompromisu však nejsou dány zvenčí.
- **Řešit dosažitelné:** Komunitní plánování vzdělávání může být zaměřeno na více problémů v oblasti vzdělávání. Šíře záběru musí být přiměřená místnímu společenství, jeho podmínkám, přání lidí a lidským i materiálním zdrojům.

Princip partnerství

Partnerství je vztah mezi dvěma nebo více subjekty, který spočívá ve spolupráci těchto subjektů při přípravě a následné realizaci plánu. Obsahem spolupráce partnerů je společná tvorba, koordinace, organizace, řízení, monitorování a vyhodnocování plánu. Partnerství je založeno na sdílené odpovědnosti a na demokratických principech rozhodování při tvorbě a řízení plánu. Podíl partnerů na společném plánu nemusí být stejný. Účast musí být opodstatněná a nezastupitelná. Jejich přínos pro tvorbu či realizaci plánu musí spočívat v zajištění aktivit, bez jejichž realizace by nebylo dosaženo cílů a zároveň je nemůže zajistit sám vlastními zdroji a silami jediný subjekt.

Toto dílo – Inspiromat 1 Metodické zdroje je licencováno pod licencí Creative Commons Uvedte původ-Zachovejte licenci 4.0.

Autorem je kolektiv autorů NPI ČR.

Licenční podmínky navštivte na adrese:

Creative Commons — Uvedte původ-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní — CC BY-SA 4.0